

СРС набуває актуальності у випадку, коли її складність орієнтована на «середнього» студента а її виконання має конкретний індивідуальний результат, який буде оцінюватись викладачем.

Індивідуальна робота викладача зі студентами повинна здійснюватись за спеціальним графіком, який розробляє викладач. На індивідуальних заняттях викладач повинен з'ясовувати проблеми, що виникають у студента при вивченні дисципліни, а також активізувати роботу студента шляхом застосування методу проєктів, навчання в співробітництві, дослідницьких та інших методів активізації навчання.

Отже, самостійна та індивідуальна робота студента повинна включати як відтворюючі, так і творчі процеси в діяльності студента. Для забезпечення ефективності застосування в навчальному процесі СРС необхідно розробляти для самостійного опрацювання такі завдання, які б включали репродуктивний (тренувальний), реконструктивний та творчий (пошуковий) методи навчання.

О. В. Ловка, асистент кафедри педагогіки та психології

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ МАЛИХ НАВЧАЛЬНИХ КОМАНД ЯК СУЧАСНИХ ФОРМ ОРГАНІЗАЦІЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

Сучасні тенденції в розвитку української вищої освіти, а саме — орієнтація на інноваційні технології навчання та приєднання до інтегративних світових процесів, зокрема, до «Болонського процесу», вимагають більш уважного дослідження психологічних аспектів групових форм роботи студентів. Зважаючи на те, що сучасне навчання має орієнтуватися на формування у студентів таких умінь, як самостійний збір та опрацювання інформації і ефективно її використання в спільній роботі у командах, що створюються для розв'язання певних ситуацій, одним із акцентів сучасних психологічних досліджень є вивчення психологічної природи малих навчальних студентських команд, аналіз процесу їх формування, а також створення тренінгових програм для викладачів з основ соціально-психологічних процесів командотворення.

На межі тисячоліття, приблизно з 90-х років ХХ ст., відбуваються радикальні зміни в техніко-технологічних, соціально-економічних та культурних умовах функціонування сучасних організацій. Головним чинником ефективного функціонування групи стає її здатність своєчасно реагувати на правові та економічні зміни суспільства. Сьогодні поступово формуються нові концеп-

ції малих груп, в яких група розглядається як специфічна команда, якій, окрім традиційних групових характеристик, властиві риси взаємодоповняльності та взаємозамінності членів групи, що обґрунтовується економічною доцільністю. Звідси, сучасний психологічний підхід до розгляду груп повинен ґрунтуватися на аналізі потенційних можливостей щодо їх гнучкості, адаптивності, готовності до інновацій. Відповідно, під час навчання у ВНЗ студенти мають навчитися працювати в команді, на практичному досвіді пізнавши всі соціально-психологічні феномени, що відбуваються у малих групах, як то: функціональний розподіл ролей, лідерство, вироблення групових норм, особливості групової динаміки, прийняття групових рішень та інших. Крім того, інтеграція світових процесів проявляється і в освітній діяльності — в сучасних умовах стають можливими нові форми навчальної діяльності, адже через деякий час можуть виникнути спільні міжнародні творчі навчальні групи. Так, наприклад, в найбільш престижній Гарвардській школі бізнесу, яка входить в трійку кращих шкіл бізнесу США, одним з основних критеріїв підбору слухачів є їхня взаємодоповненість — програма має міжгалузевий характер і працює з найвищим ефектом тільки тоді, коли в ній зібрані слухачі з основних регіонів світу (США, Японії, Європи, Африки, Китаю, Латинської Америки), крім того, всі заняття на 90 % складаються з аналізу конкретних ситуацій, які готуються на основі досвіду реальних компаній. Всі слухачі працюють самостійно, але підготовка відбувається в постійних малих групах по 8 чоловік, які навіть проживають в гуртожитку у відносно автономних «вісімках», що мають вихід в загальний хол-вітальню. Ця команда працює разом від початку до кінця програми. Слухачі доповнюють один одного за досвідом, знаннями, віком, професіями, національністю. Організувати роботу таких груп і зробити її цікавою, безумовно, набагато складніше, ніж це було б при однорідному комплектуванні. Проте керівництво школи вважає, що такий підхід значно більше сприяє творчій активності слухачів і ефективності їхньої підготовки.

У КНЕУ кафедрою педагогіки та психології вже протягом декількох років на практичних заняттях та семінарах впроваджуються активні методи роботи студентів у малих групах: кейс-метод, метод проєктів, методи спільної підготовки теоретичних та практичних робіт. Так, наприклад, однією з форм спільної роботи є підготовка студентами в малих командах по 5—6 осіб уроку для певної навчальної вікової категорії. Це завдання входить у програму їхньої педагогічної підготовки. Чинниками ефек-

тивності роботи таких команд є не тільки рівень підготовки студентів, їхня інтелектуальна спроможність, а й процеси, характерні для життєдіяльності цих малих груп.

Досвід роботи викладачів нашої кафедри в цьому напрямку дає підстави говорити про певні психологічні проблеми, з якими можуть зіткнутися викладачі без спеціальної підготовки при застосуванні подібних форм роботи. Наприклад, ефективність керування роботою малих груп, або проектів, залежить не тільки від професіоналізму викладача та вміння впливати на студентів, а й від таких чинників, що пов'язані із соціально-психологічними процесами, які відбуваються у самій команді: спілкування та взаємодії, що реалізуються в малих групах; етапу розвитку малої групи, якщо вона працює певний період часу, психологічної сумісності учасників, психологічної згуртованості членів групи та її соціально-психологічного клімату, розподілу відповідальності між її членами, узгодженості дій учасників щодо групових завдань. Одним із найважливіших чинників ефективної роботи малих груп ми вважаємо також взаємодоповнювальність певних індивідуально-психологічних особливостей учасників — так званий типологічний баланс групи та компліментарність членів команди за їх функціями та розподілом ролей.

Додамо, що сама по собі ефективна команда не створюється, для цього потрібні висококваліфіковані спеціалісти — консультанти, тренери з командотворення, які використовують певні технології для перетворення групи на ефективну команду.

Під час тренінгів, що проводять викладачі кафедри педагогіки і психології у КНЕУ, розглядаються і вищезазначені психологічні особливості командотворення, даються рекомендації, як уникнути небажаних соціально-психологічних моментів, а також — як сформувати ефективну малу студентську команду.

О. К. Мазуренко, канд. екон. наук,
доцент кафедри статистики

ОСОБЛИВОСТІ ПОТОЧНОГО КОНТРОЛЮ ЗНАТЬ СТУДЕНТІВ ЗАОЧНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ ПРИ ВИВЧЕННІ ДИСЦИПЛІНИ «СТАТИСТИКА ДЕРЖАВНИХ ФІНАНСІВ»

Останнім часом, відповідно з Положенням по університету, для студентів заочної форми навчання передбачене проведення поточного контролю знань. Метою поточного контролю є спонукання студентів до систематичної роботи над вивченням дисципліни,